

همایش علمی پژوهشی فقه و حقوق اسلامی

نهاد برگزار کننده همایش: موسسه قانون یار

((با حمایت معنوی مرکز علمی کاربردی سازمان همیاری شهرداری های استان اصفهان))

سر دبیر علمی و مسئول برگزاری همایش: دکتر بهنام اسدی
شماره مجوز: ۹۸/۲۳۵۱-۷۸۸۶۴
سال برگزاری همایش: ۱۳۹۸
شماره مقاله: ۸۸۹۵/۵۵۰۶
رده بندی کنگره: الف ۱۰۱/۸۷۲

تحلیل حقوقی بر صلاحیت جهانی و بین المللی در جهت رسیدگی به جرم پولشویی

محمدرضا مرادی

چکیده

منظور از پولشویی به عنوان یکی از جرایم کلان اقتصادی که در کنوانسیون مبارزه با فساد مالی ملل متحد نیز مورد اشاره قرار گرفته است در یک بیان ساده مخفی کردن منبع اصلی اموال ناشی از جرم و تبدیل آنها به اموال پاک است، بطوری که یافتن منبع اصلی مال غیرممکن یا بسیار دشوار شود. به بیان دیگر «پولشویی به مجموعه فعل و ترک فعل هایی اطلاق می شود که برای پنهان نگه داشتن ماهیت و منشا نامشروع اموال حاصل از ارتکاب جرم انجام می شود تا این اموال ظاهر قانونی به خود گرفته و پاک و مشروع جلوه داده شوند». از این منظر، غالبا در فرآیند پولشویی سه مرحله از هم تفکیک شده اند: جایگذاری (placement)، لایه چینی (layering) و یکپارچه سازی (integration). طی این سه مرحله، نخست تزریق عواید حاصل از فعالیت های مجرمانه به شبکه مالی رسمی انجام می شود، سپس نقل و انتقال وجوه مزبور برای مبهم ساختن منشا غیرقانونی آن محقق می شود و بالاخره، به کارگیری وجوه و منابع فوق برای تحصیل و خریداری اموال مشروع و دادن پوشش مشروع به دارایی های موجود به عنوان آخرین گام پولشویی شکل می گیرد.

واژگان کلیدی: پولشویی، پول نامشروع، جرایم اقتصادی، فساد مالی و اقتصادی، دارایی

بخش اول: تاریخچه جرم پول شویی

«پول شویی» پدیده‌ای تازه و نو در ادبیات حقوقی نیست. شاید بتوان ادعا کرد که فعالیتها و اقداماتی که برای تطهیر اموال به دست آمده از جرم، صورت می‌گیرد، تاریخی به قدمت تاریخ ارتکاب جرم دارد. به عبارت دیگر از زمانی که بشر ربودن مال غیر و سرقت را جرم دانسته است و یا با مفاهیمی مانند قاچاق کالا و بویژه مواد مخدر و اسلحه آشنا شده است و یا مفهوم تروریستی را شناخته و آن را جرم تلقی کرده است، پدیده «پول شویی» به وجود آمده است. با این حال در چگونگی رایج شدن آن بین پژوهشگران نظر واحدی وجود ندارد. برخی بر این عقیده اند که ریشه واژه پول شویی را باید در مالکیت مافیا بر شبکه‌ای از خت شوی خانه‌های ماشینی در ایالات متحده آمریکا در دهه ۱۹۳۰ جستجو کرد. در این سال کانگسترها، فعالیت گسترده‌ای در برخی از شهرهای آمریکا، همانند نیویورک آغاز کردند و از طریق ارتکاب جرایمی مانند اخاذی، فحشا، قاچاق مشروبات الکلی، پولهای کلانی به دست می‌آوردند که لازم بود منشا این درآمدها را قانونی و مشروع قلمداد کنند. و گفته شده است که شاید علت انتخاب عنوان «تطهیر» یا «شست و شو» از همین جا نشأت گرفته است. ولی بر اساس نظر دیگر، علت انتخاب واژه «پول شویی» یا «تطهیر پول» برای این عمل آن است که این روند مثل یک شست و شوی خانه یا ماشین لباسشویی که چرک و کثافت را از لباسها جدا می‌کند عمل کرده و با جدا کردن کثافت از پول، یا هر مال دیگر ناشی از جرم، آن را پاک می‌سازد. (۷) برخی دیگر معتقدند که پول شویی (تطهیر پول) «به عنوان یک جنایت» دو دهه سابقه دارد و عملاً از دهه ۱۹۸۰ و اساساً در مورد قاچاق دارو جلب توجه نموده است. با عنایت به جدید بودن ورود این جرم در ادبیات حقوقی جهان، بررسی و تحلیل کم آن توسط صاحب نظران، چنانچه متذکر گردیدیم، ارائه تعریف جامع و مانع از شست و شوی درآمد های نامشروع کمی دشوار به نظر می‌آید، و می‌توان گفت تعریفی که جامع، مانع و به گونه‌ای باشد که برای هر کشور قابل استفاده باشد تا هنوز وجود ندارد، و هر یک از کشورها بر حسب فرهنگ و نگرش حاکم بر جامعه خویش، نیازها و احتیاجات آن، طرز فعالیت شرکت‌ها و مؤسسات و... تعریف خاص خود را از تطهیر به دست می‌دهند. جفری رابینسون از جرم

پول شویی چنین تعبیری دارد: «این اتفاق مانند سنگی است که درون حوضی انداخته شود، لحظه ای را که سنگ داخل آب می شود مشاهده می کنید، زیرا آب در آن نقطه تکان می خورد. وقتی سنگ فرومی رود لحظاتی امواج دیده می شوند و شما می توانید نقطه ای را که سنگ به آب خورده است پیدا کنید، اما به هراندازه که سنگ بیشتر فرومی رود چین و شکن آب محو می شود. تا اینکه سنگ به کف حوض می رسد و دیگر آثار و علایمی از آن باقی نمی ماند و شاید پیدا کردن سنگ غیر ممکن شود. این دقیقاً همان وضعی است که با پول تطهیر شده انجام می گیرد» آیین نامه سازمان مبارزه با پول شویی این جرم را این گونه تعریف می کند: «- تبدیل یا انتقال دارایی (پول) ناشی از جرائم اقتصادی برای پنهان کردن منشأ اصلی آن وهم کاری با شخصی که در ارتکاب با چنین جرائمی است.

- پنهان کردن یا تغییر ماهیت، منبع، مکان یا موقعیت، یا مالکیت دارایی های حاصل از فعالیت های غیرقانونی مجرمانه.

- تصاحب و استفاده از دارایی های حاصل از فعالیت های مجرمانه.

کنوانسیون ۱۹۸۸ سازمان ملل پول شویی را چنین بیان می دارد:

- تبدیل و انتقال اموال با علم به اینکه این اموال از فعالیت های جرم گونه بدست آمده است باهدف پنهان کاری و مخفی سازی اموال، دولت های ملحق به کنوانسیون موظفند تا تمهیدات لازم را جهت جلوگیری از این گونه اقدامات به عمل آورند. در سالهای اخیر شاید بتوان یکی از زمانهایی را که فعالیت های زیادی برای پول شویی در آن انجام گرفته است زمان تبدیل پولهای اروپایی به واحد مشترک «یورو» دانست. طبیعی بود که با توجه به سیاستهای پولی این کشورها و نظام بانکی به نسبت مطلوب آنها، پولهای کلان باید منشأ معلوم و قانونی می داشتند و ارائه پول های هنگفت برای تبدیل به «یورو» توسط برخی که از راه نامشروع به دست آورده بودند منجر به کشف منشأ غیرقانونی آنها و یا در مواردی

منجر به کشف باندهای قاچاق و یا گروههای تروریستی می گردید. بنابراین افراد سعی در تبدیل پولهای خود به کالا و خرید اموال گوناگون بویژه اموال غیرمنقول نمودند.

بخش دوم: بررسی و شناخت ابعاد شیوه های پول شویی

شیوه های پول شویی که از سوی مجرمین اتخاذ می شود با توجه به نوع جرم، ارزش مال، امکانات مجرم، سیستم اقتصادی و قوانین و مقررات کشوری که در آنجا پول تطهیر می شود و نظایر اینها متنوع و متفاوت است. از مهمترین و معمولی ترین روشهای پول شویی این است که پول شویان برای کاهش جلب توجه مجریان قانون به عملیات پول شویی، مقادیر زیادی پول نقد را به مقادیر کوچکی تبدیل نموده و یا به طور مستقیم در بانک سرمایه گذاری کرده و یا با آن ابزارهای مالی چون چک، سفته و غیره خریده و در مکانهای دیگر سپرده گذاری می کنند. (تصفیه پول) از شیوه های دیگر پول شویی، استفاده از بانکهای فاسد (خصوصاً بانکهای خصوصی) می باشد. قاچاقچیان بین المللی با همکاری بانکها حسابهای غیرواقعی افتتاح می کنند این گونه بانکها برای جلب سرمایه های کلان سپرده گذاران ناسالم از اخذ اوراق شناسایی کامل یا گزارش کردن موارد مشکوک به مقامات دولتی خودداری می کنند و بدین وسیله بهترین امکان را در اختیار پول شویان قرار می دهند. البته در برخی موارد پول شویی توسط بانکها مثل سویس (که تاکید بر سری بودن اطلاعات بانکی مشتریان است) به طور ناخواسته صورت می گیرد. یکی از روشهای جدید پول شویی از طریق سیستمهای پرداخت شبکه ای (system scyberpayment) می باشد. در این سیستمها، پرداخت از طریق شبکه اینترنت، شبکه های محلی، ماهواره ای و یا از طریق موبایل صورت می گیرد. پول شویان به دلیل شرایط خاص این شبکه ها مانند نقل و انتقال بدون واسطه پول و بی نام بودن نقل و انتقالات وجوه و گسترش این نوع سیستم پرداخت در سطح جهان مراحل گوناگون پول شویی را از این طریق انجام می دهند. شیوه های دیگری که می توان برای پول شویی نام برد عبارتند از: سرمایه گذاری موقت در بنگاههای تولیدی و تجاری قانونی؛ سرمایه گذاری در بازار سهام و اوراق قرضه، ایجاد سازمان های خیریه تقلبی و ساختگی؛ سرمایه گذاری در بازار طلا و

الماس؛ شرکت در مزایده های اجناس هندی و کالای قدیمی و ... به صورتی که پول کثیف زمانی که در فعالیتهای قانونی وارد شده و سرمایه گذاری شود؛ در طول گردش دست به دست شده و با پولهای تمیز مخلوط می شود به طوری که دیگر شناسایی آن غیر ممکن می گردد .

بخش سوم: مراحل عملیات پول شویی

عملیات پول شویی معمولاً در سه مرحله صورت می گیرد: مرحله استقرار یا مکان یابی ؛ (placement) مرحله استتار یا تغییر وضعیت یا لایه لایه کردن (layering) و مرحله اختلاط مالی یا ادغام . (integration) در مرحله اول، وجوه حاصل شده، وارد سیستم مالی یا اقتصادی خود می شود و یا به خارج از کشور انتقال می یابد تا در دسترس نباشد و امکان کشف از بین برود و سپس در فرصتهای بعدی آن را به اموال دیگری مثل چکهای مسافرتی، حوالجات و ... تبدیل کنند در این مرحله ردیابی فعالیت خلاف بسیار آسان است و بنابراین پیشنهاد شده است که قوانین بانکی باید به گونه ای تغییر یابد که فعالیتهای مالی بیش از سقف معینی، ماهیانه گزارش شود . در مرحله دوم، کوشش می شود درآمدهای غیرقانونی با ایجاد پوششهای پیچیده با معاملات مالی و عملیات بانکی از منبع اصلی خود مخفی یا وارونه جلوه گر شود یا در بین بانکهای کشور جابجایی صورت گیرد. این روند غالباً با نقل و انتقال فرامرزی و با وسایل الکترونیکی صورت می گیرد . مرحله سوم که مرحله ادغام می باشد پیچیده ترین مرحله از فرایند پول شویی محسوب می شود . در این مرحله پول وارد سیستم اقتصادی و مالی مشروع می گردد و مشابه تمام اموال دیگر است و تشخیص آن از اموال مشروع غیرممکن می گردد . و این پیچیدگی اختلاط مالی زمانی که داد و ستد جنبه بین المللی پیدا کند به مراتب افزایش پیدا می کند . زیرا در بسیاری از کشورها مقررات بین المللی در رابطه با پول شویی به تصویب نرسیده و یا رعایت نمی شود . از این رو کسانی که از طریق پول شویی به مبادلات مواد مخدر یا قاچاق کالا و ... می پردازند در واقع با اختلاط پولهای آلوده مجدداً با قدرت بیشتری نهادی سالم و واقعی هر کشور را نشانه گرفته اند .

بخش چهارم: اثرات پول شویی بر اقتصاد

با توجه به فعالیتهای غیرقانونی و بزهکارانه وسیع در دنیا حجم بزرگی از پول های در جریان دنیا پول های کثیف می باشد در قطعنامه ژوئن ۱۹۹۸ در مجمع عمومی سازمان ملل متحد تخمین زده شد که سالانه حداقل بیست میلیارد دلار پول تطهیر می شود . همچنین آمارهای جهانی حاکی است سالانه ۵۰۰ میلیارد تا ۱/۵ تریلیون دلار درآمد ناشی از خرید و فروش موارد مخدر و سایر جرایم سامان دهی شده به روشهای مختلف به دارایی های قانونی تبدیل می شود . در نتیجه وجود این میزان وسیع پول کثیف ناشی از عملیات پول شویی بالطبع اثرات زیادی در سطح اقتصاد کلان خواهد گذاشت . افزایش پول شویی و جرم و جنایت سبب کاهش تقاضای پول و کاهش معینی در نرخ سالانه (GDP) تولید ناخالص داخلی می شود و همچنین رشد فعالیتهای زیرزمینی به علت رشد پول شویی به دلیل عدم ثبت در GDP سیاستهای اقتصادی را تحت تاثیر قرار می دهد . علاوه بر این پول شویی بر توزیع درآمد در سطح جامعه نیز تاثیر می گذارد و همچنین سبب آلودگی مبادلات قانونی خواهد شد . بدین صورت که اعتماد بازارها و مبادلات قانونی به دلیل آلودگی ناشی از سطح وسیع اختلاس و کلاهبرداریها مورد تردید قرار خواهد گرفت . همچنین از اثرات منفی پول شویی فرار سرمایه به صورت غیرقانونی از کشور می باشد . بدین صورت که پولهای خلاف برای تطهیر و سرمایه گذاری به کشورهای توسعه یافته غربی منتقل می شوند . افزون بر این، پول شویی باعث می شود که معیار اجتناب از کنترلهای ملی جایگزین معیار نرخ بازدهی مورد انتظار برای تخصیص منابع در سطح جهان گردد . بر این اساس پولهای نامشروع بیشتر توسط کشورهای که کنترل و نظارت بسیار پایینی دارند جذب می شوند .

بخش پنجم: مبارزه با پول شویی

در آغاز باید گفت آنچه در گسترش چنین پدیده ویرانگری دخیل بوده است صرفنظر از عوامل ریشه ای ؛ عدم اطلاع رسانی دقیق و شفاف از فعالیتهای پیدا و پنهان پول شویان و شیوه های نفوذ عناصر دست اندرکار تطهیر پول در لایحه اقتصادی و از همه مهمتر در

سیستم بانکی هر کشور است. عزم جدی برای قطع ریشه های پدیده پول شویی به یک یا چند کشور محدود نمی شود بلکه پدیده ای است جهانی؛ اما برخی از کشورها می توانند با وضع قوانین سختگیرانه تا حدودی جلوی رشد و گسترش چنین پدیده ای را بگیرد. به گزارش سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD) ایران در میان صد کشور جهان در ردیف هشتاد و ششم مبارزه با مفاسد اقتصادی قرار دارد و در این فهرست دانمارک در رتبه اول مبارزه با پدیده پول شویی قرار دارد. در مقابل کشور سوئیس و اتریش به عنوان «بهشت پول شویی» در جهان مطرح هستند. وسعت پول شویی در ایران را ناکارآمدی نظام اداری و نبود قوانین مشخص، نارسایی سیستم بانکی، نبود نظارت دقیق بر نقل و انتقال بانکی، عدم انضباط سیستم بانکی کشور در مقایسه با استانداردهای بین المللی و عدم رعایت شرایط اسلامی مبادله و عوامل دیگر دانسته اند. به هر حال امروزه تقریباً در تمام نظامهای حقوقی کشورهای مختلف پذیرفته شده است که نقل و انتقال اموال بویژه وجوه، و اوراق بهادار می بایستی دارای منشا قانونی (legal origin) باشد تا سلامت اقتصادی جامعه محفوظ بماند. از این رو شبکه های بانکی کشور مجاز به پذیرش نقل و انتقال وجوه و نقود حاصل از ارتکاب جرایم بویژه جرایم ناشی از مواد مخدر، قاچاق اسلحه و ... و ارتشا و اختلاس و به طور کلی وجوه یا نقود با منشا مشکوک نیستند. بنابراین مبارزه با این پدیده خطرناک نه در سطح کشورها، بلکه در سطح جهانی ضروری به نظر می رسد. لذا در این مقاله ابتدا مبانی بین المللی مبارزه با پول شویی بررسی می شود سپس سیاست کیفری برخی کشورها در برخورد با این پدیده مطرح می شود و در نهایت لایحه جرم پول شویی که در ایران مطرح است مورد بررسی و کنکاش قرار می گیرد.

بخش ششم: مبانی بین المللی مبارزه با پول شویی با تکیه بر ابعاد اتحادیه بین المللی مبارزه با پول شویی

اتحادیه بین المللی مبارزه با پول شویی (معروف به چهل توصیه) یک سازمان همکاری میان دول است که در ۷ فوریه ۱۹۹۰ به منظور مبارزه با پول شویی شکل گرفته است. هدف اصلی این اتحادیه در واقع مبارزه با مظاهر مختلف فعالیتهای غیرقانونی می باشد که

بخشهای اقتصادی کشور را تحت تاثیر خود قرار داده اند. در حال حاضر fatf شامل ۲۹ کشور و دو سازمان بین المللی است و اعضای این اتحادیه شامل کشورهایی می باشند که از مراکز مهم مالی جهان محسوب می شوند اتحادیه fatf دارای یک دستورالعمل چهل ماده ای است که کلیه جنبه های مبارزه با پول شویی را در بر می گیرد. عمده اهداف مذکور در این دستور العمل آن است که از تطهیر پولهای کثیف حاصل از خرید و فروش مواد مخدر، قاچاق اسلحه، و درآمدهای حاصل از ارتکاب جرایم، مخفی نگه داشتن و منشا مجرمانه تحصیل این قبیل پولها و انتقال آزادانه آنها از شبکه بانکی در داخل و خارج کشور جلوگیری به عمل آید و مجموعه ی این عملیات به عنوان اقدامات مجرمانه قابل پیگرد جزایی باشد. از ابتدای شروع به فعالیت fatf مشخص بود که کشورهای عضو این اتحادیه دارای سیستم های مالی و قانونی متفاوت با یکدیگر می باشند و نمی توانند معیارهای یکسانی داشته باشند و برای مبارزه با پول شویی از رفتار یکسانی پیروی کنند از این رو دستورالعمل اجرایی fatf به صورتی نوشته شده است که هم قابل اجرا توسط کلیه اعضا باشد و هم این که مبادلات پولی کشورهای عضو را محدود نکند و مانع توسعه کشورها نشود. کنوانسیون سازمان ملل متحد علیه قاچاق مواد مخدر و مواد روان گردان (u.n. drug convention) یکی دیگر از تلاشهای بین المللی در جهت مبارزه با قاچاق مواد مخدر و نتیجه طبیعی آن؛ یعنی جرم تطهیر پول ناشی از فروش مواد مخدر کنوانسیون مذکور می باشد که به «کنوانسیون مواد مخدر سازمان ملل متحد» معروف بوده و در دسامبر ۱۹۸۸ در وین منعقد شده است. کنوانسیون که از ۱۱ نوامبر ۱۹۹۰ لازم الاجرا شده است. در ماده ۳ تطهیر پول را این گونه تعریف کرده است:

تبدیل یا انتقال اموال با علم به این که چنین اموالی ناشی از جرم مندرج در بند (a) قاچاق غیرقانونی داروهای مواد مخدر و مواد روان گردان) این پاراگراف بوده یا ناشی از عمل مشارکت در چنین جرمی است. به منظور اختفا یا انحراف افشای غیرقانونی مال یا به منظور کمک به کسی که در ارتکاب چنین جرمی نقش داشته، تا از آثار قانونی اعمال ارتکاب خود رهایی یابد.

- اختفا یا انحراف ماهیت واقعی، محل استقرار، نقل و انتقال، حرکت، حقوق متعلقه یا مالکیت اموال با علم به اینکه چنین اموالی ناشی از جرم مقرر در بند (a) این ماده یا ناشی از عمل مشارکت در چنین جرمی است.

کنوانسیون مذکور در مورخه ۱۳۷۰/۹/۳ به تصویب مجلس شورای اسلامی ایران رسیده است.

- کنوانسیون پالرمو

کنوانسیون بین المللی خاص جرایم سازمان یافته فراملی در دسامبر ۲۰۰۰ در پالرمو (ایتالیا) به امضای ۱۴۷ کشور و به تصویب ۲۸ دولت رسیده است و در ایران طرح تصویب کنوانسیون پالرمو در قوه مجریه در حال رسیدگی است. این کنوانسیون یکی از جامعترین و جدیدترین اسناد بین المللی است. این کنوانسیون که در ۴۱ ماده و ۶ پروتکل تدوین و تنظیم گردیده در ماده ۶ با عنوان «جرم انگاری تطهیر منافع حاصل از جنایات» تطهیر پول را تعریف کرده است. همچنین بر اساس کنوانسیون مذکور کشورهای امضا کننده متعهد می گردند:

- مؤسسات مالی را مکانیزه و منظم ساخته و اقدام به صدور مجوز برای آنها نموده و بر آنها نظارت نمایند.

- به منظور پیشگیری از تطهیر پول و انجام تحقیقات پیرامون آن، اصول رازداری بانکی را تقویت کنند.

- از حسابهای بانکی مخفی و با اسامی کاذب و جعلی حمایت ننمایند.

- نسبت به تشکیل واحدهای مالی به منظور جمع آوری، تجزیه و تحلیل و انتشار اطلاعات مربوط به تطهیر احتمالی پول و سایر جرایم مالی احتمالی اقدام نمایند.

همچنین بر اساس این معاهده دولتها موافقت کردند دست گروههای جنایتکار سازمان یافته را از عواید نامشروعشان به وسیله توقیف درآمدهای ناشی از جرم یا اموالی با همان ارزش از طریق شناسایی، توقیف و ضبط دارایی هایشان کوتاه نمایند و در ضمن به دادگاهها و سایر مقامات مسؤول اختیار دهند تا سوابق بانکی مالی یا تجاری یا اموال موجود را در دسترس قرار داده و یا ضبط نمایند. از دیگر تلاشهای مبارزه جهانی با پول شویی می توان به «اعلامیه کمیته بازل» اشاره کرد که در مورد جلوگیری از استفاده از سیستم بانکی برای تطهیر پول ناشی از جرم می باشد و در دسامبر ۱۹۸۸ در شهر بازل کشور سوئیس منعقد شده و به وسیله مقامات بانکی دوازده کشور تهیه شده است.

علاوه بر این برنامه جهانی علیه تطهیر پول (۲۹) GPML در سال ۱۹۹۹ برای تقویت توانایی کشورها و سازمانهای بین المللی برای مبارزه با پول شویی تدوین گردید. در سطح منطقه ای نیز تلاشهایی برای مبارزه با پول شویی صورت گرفته است که در این مورد از باب یادآوری می توان به «کنوانسیون شورای اروپا در مورد پول شویی، جستجو، توقیف و مصادره عواید حاصل از جرم» در سال ۱۹۹۰ و «دستور العمل اروپایی ۱۹۹۱ در مورد جلوگیری از مورد استفاده قرار گرفتن سیستم مالی به منظور پول شویی» اشاره کرد.

بخش هفتم: بررسی جرم پولشویی در حقوق بین الملل

جامعه سرمایه داری امروز فضای گسترده ای را پیش روی افراد در زمینه مبادلات تجاری و سرمایه فراهم کرده است. به خصوص با گسترش عملیات بانکی شاهد جابه جایی حجم عظیمی از اموال و وجوه بین اشخاص حقوقی و حقیقی هستیم. در این بین عده ای از افراد سودجو با انگیزه کسب سود مضاعف، با به کارگیری ترفندهای گوناگون سعی در سوء استفاده از این مبادلات دارند. از جمله عملیات ارتكابی این افراد، تحصیل اموال و وجوه ناشی از فعالیت های غیرقانونی نظیر قاچاق، سرقت و... و داخل کردن آن اموال و وجوه به سیستم اقتصادی جامعه است. این عملیات ممکن است از سوی یک یا چند نفر واقع شود. ورود پول های فاسد از این دست به نظام اقتصادی و پنهان سازی ماهیت غیرقانونی این

اموال، تبعات سنگینی را از لحاظ اقتصادی نسبت به جامعه به همراه دارد. مجموعه این سلسله فعالیت‌ها که منجر به دخول وجوه نامشروع به سیستم اقتصادی می‌شود، سبب تحقق جرمی به نام پولشویی می‌شود. افزایش ارتکاب جرم فوق همگام با توسعه بشر در زمینه مبادلات اقتصادی، توجه جامعه جهانی را به مبارزه با این جرم جلب کرده است. باید توجه داشت که مجموعه فعالیت‌های مربوط به پولشویی بعضاً به صورت سازمان یافته و گروهی واقع می‌شود. در عین حال تبعات ناشی از وقوع جرم مزبور برای اقتصاد کشورها در دراز مدت بسیار سنگین خواهد بود. این مسایل در کنار سایر تبعات منفی جرم پولشویی باعث شد تا تلاش نظام بین‌المللی برای جلوگیری از وقوع این دسته از جرایم شدت گیرد. در سال ۲۰۰۹ میلادی مطابق گزارش دفتر امور قاچاق بین‌المللی وزارت خارجه آمریکا، پولشویی مبتنی بر تجارت در این کشور به ۱۰۰ها میلیارد دلار می‌رسد. وجود شبکه‌های بانندی بین‌المللی در این زمینه موجب نگرانی جامعه بین‌الملل شده است. به خصوص باید توجه داشت که یکی از ویژگی‌های این جرم می‌تواند فراملی بودن آن باشد. این نکته از آن‌جا فهمیده می‌شود که بعضاً جرم فوق به صورت مبادلات تجاری میان کشورها است. این معاملات تجاری میان دول در نهایت منجر به نقل و انتقال وجوه و اموال از یک کشور به کشور دیگر می‌شود. جابه‌جایی اموال نامشروع به قلمروی کشوری دیگر باعث خواهد شد که مقررات یکسانی جهت برخورد با این پدیده شوم وجود نداشته باشد. به خصوص که با توجه به امکان افتتاح حساب‌های بین‌المللی ارتکاب این اعمال به صورت فراملی مصداق بیشتری پیدا خواهد کرد. با ورود اموال و وجوه غیرقانونی به قلمروی کشور بیگانه، آگاهی دقیق از ماهیت اموال یاد شده مشکل‌تر خواهد شد. در این وضعیت متصدیان تعقیب و شناسایی این دسته از جرایم، از اطلاعات کافی در زمینه نقل و انتقالات قبلی این گونه اموال برخوردار نخواهند شد. به این ترتیب کشف جرم مزبور با انتقال اموال به قلمروی کشوری دیگر سخت‌تر خواهد شد. علاوه بر این ممکن است مقررات برخی از کشورها در قبال برخورد با جرم پولشویی خفیف‌تر بوده و یا حتی فاقد جرمی در این زمینه باشند. پول‌شویان نیز اغلب با آگاهی از این موضوع، به طور سازمان یافته‌ای اقدام به انتقال اموال به نظام اقتصادی کشورهای دیگر می‌کنند. در عین حال برخورد هر کشور با این

جرم، با توجه به مجموعه مقررات متفاوتشان با دیگر کشورها، متمایز خواهد بود. بنابراین برای یکپارچگی اقدامات بازدارنده و مبارزه اصولی با این نوع جرم، بایستی مبادرت به وضع مجموعه مقررات فراملی در این زمینه کرد.

بخش هشتم: اقدامات برخی از کشورها و صلاحیت جهانی در راستای مبارزه با جرم پول شویی

در سالهای اخیر کشورهای زیادی قوانین و مقررات مربوط به مقابله با پول شویی را به اجرا گذاشته اند، این اقدام کار را برای پول شویان سخت کرده است. اولین کشوری که پول شویی را جرم دانست دولت آمریکا است. ایالات متحده آمریکا استانداردها و مقررات قانونی ویژه ای را برای جلوگیری از پول شویی تدوین کرد که از جمله آنها «قانون کنترل پول شویی» (۳۲) مصوب ۱۹۸۶ می باشد. در این قانون، دولت آمریکا عمل افرادی را که عالماً معامله ای انجام می دهند که آن معامله مشتمل بر عواید حاصل از برخی اعمال غیرقانونی خاص (از جمله قاچاق مواد مخدر) می باشد به قصد این که ماهیت و منبع اصلی یا مالکیت آن اموال را پنهان کرده و یا موجب اشاعه آن اعمال غیرقانونی شوند، پول شویی و قابل مجازات دانسته است. «قانون گسترش تعقیب پول شویی» مصوب سال ۱۹۸۸ از جمله قوانین دیگر آمریکا در راستای مبارزه با پول شویی می باشد که در این قانون مؤسسات و اشخاص مختلف موظف به گزارش کردن معاملات نقدی بیش از ده هزار دلار خود شده اند. برخی دیگر از قوانین و مقررات ایالات متحده آمریکا در این راستا عبارتند از:

- قانون راز داری بانکی مصوب ۱۹۷۹ (the bank secrecy act 1979)
- قانون مبارزه با سوء استفاده از مواد مخدر مصوب ۱۹۸۸ (Anti-drug abuse act)
- قانون سرکوب پول شویی مصوب ۱۹۹۴ (the money laundering suppression act 1994)

- قانون جامع کنترل مواد مخدر ۱۹۷۰، (the comprehensive drug control act 1970)

- قانون مواد ممنوعه ۱۹۷۰ (controlled substances act 1970)

- قانون کنترل جرایم سازمان یافته ۱۹۷۰ (the organized crime control act ۱۹۷۰)

دولت انگلستان نیز قوانینی را در راستای مبارزه با پول شویی تصویب کرده است از جمله این قوانین «قانون جرایم راجع به قاچاق مواد مخدر» مصوب ۱۹۸۶ می باشد. در این قانون کمک کردن عالمانه به هر کس در حفظ یا کنترل عواید حاصل از قاچاق مواد مخدر چه با پنهان کردن آن عواید و چه با خارج کردن آنها از انگلستان و یا با انتقال آنها به اشخاص، جرم دانسته شده است. علاوه بر این، «قانون جلوگیری از تروریسم» مصوب ۱۹۸۹ نیز تطهیر پول سازمانهای تروریستی را جرم می داند.

برخی قوانین دیگر در ارتباط با پول شویی در انگلستان عبارتند از:

- مقررات راجع به پول شویی (money laundering regulations 1993)

- قانون همکاری بین المللی در زمینه عدالت کیفری

(international corporation criminal justic act 1990)

- قانون قاچاق مواد مخدر (money trafficking act 1994)

کشور سوئیس با این که معروف به «بهشت پول شویی» است، اقداماتی را در راستای مبارزه با پول شویی در محدوده حقوق جزا انجام داده است. از جمله مواد a۳۰۵ و b۳۰۵ قانون جزا مصوب ۱۹۹۰ می باشد. که در ماده a۳۰۵ مشارکت عالمانه در امر پول شویی را جرم دانسته و در ماده b۳۰۵ بی توجهی مؤسسات یا اشخاصی را که اموال و سرمایه های دیگران را برای امور تجاری دریافت می دارند در شناسایی هویت مالک آنها جرم شناخته

است. علاوه بر این پارلمان سوئیس اقدام به انجام تغییرات دیگری در مقررات قانون جزای سوئیس به قصد مبارزه مؤثرتر با موضوع پول شویی کرده است. و در ضمن، دستورالعملهایی در بعد اداری برای بانکها و سایر مؤسسات مالی سوئیس در زمینه مبارزه با پول شویی صادر شده است. در کشور اسکاتلند هم «قانون عدالت کیفری اسکاتلند مصوب ۱۹۸۷» (۳۸) و «قانون عواید ناشی از جرم» مصوب ۱۹۹۵ مقرراتی را در امر مبارزه با پول شویی پیش بینی کرده اند و در «قانون عدالت کیفری اسکاتلند» پنج نوع عمل در ارتباط با پول شویی جرم شناخته شده است. در مالزی برای مبارزه با جرم پول شویی یک «کمیته ملی هماهنگ کننده» متشکل از ۱۳ وزارتخانه و سازمان دولتی تشکیل شده که بانک مرکزی مالزی یکی از سازمانهای عمده عضو این کمیته است. در میان کشورهای خاورمیانه نیز که سازمان ملل متحد آنها را در ارتباط با پول شویی نگران کننده تشخیص داده، می توان به کشورهای لبنان، امارات متحده عربی و کما بیش مصر و بحرین اشاره نمود که البته اعلان شده است اردن، کویت، عمان، قطر، عربستان و سوریه نیز باید تحت نظارت و کنترل قرار گیرند. در این کشورها نیز تلاشهایی بر ضد پول شویی در جریان است. کشور لبنان که دارای یکی از پیشرفته ترین نظامهای مالی در خاورمیانه می باشد از همکاری با fatf نیز خودداری کرده است در سال ۲۰۰۱ قانونی را مبنی بر جرم شناختن عملیات پول شویی در این کشور به تصویب رسانده است و علاوه بر این، بانک مرکزی لبنان نیز با صدور بخشنامه ای نظارت بر عملیات پول شویی و ارائه گزارش از تمامی عملیات بانکی مشکوک را در دستور کار خود قرار داده است. در امارات متحده عربی نیز قانون مبارزه با پول شویی در سال ۲۰۰۲ به تصویب هیات وزیران امارات رسیده است. این قانون که در ۲۵ ماده به تصویب رسید در ماده ۱ «کمیته ملی مبارزه با پول شویی» را تحت ریاست بانک مرکزی امارات پیش بینی کرده است و پول شویی را در ماده ۲ جرم دانسته و در ماده ۱۳ مجازاتهایی را از جمله جزای نقدی و حبس و مصادره اموال پیش بینی کرده است. علاوه بر این قانون امارات نیز طی بخشنامه ای در دسامبر ۲۰۰۰ تمامی نهادهای مالی را ملزم کرده بود که هر گونه معاملات مشکوک را به واحد موارد مشکوک و ضد پول شویی بانک مرکزی گزارش دهند و یا هر فرد و سازمانی که مشارکشان در

پول شویی محرز شود به مشارکت تلویحی یا غیر مستقیم در پول شویی متهم کنند. در چاپ ۱۹۶۱ «واژه ها و اصطلاحات» انتشارات حقوقی باختر واژه laundering را به معنی شستن، شستن و صاف کردن با اتو یا خشک کردن، مانند شستن، اتو دادن و خشک کردن لباسها آورده است. در چاپ ۱۹۸۹ همین منبع، این تعریف به صورتی که شامل معانی متفاوتی گشت، و گسترش یافت. در طول ۳۰ سال اخیر، این واژه و مفهوم آن، خیلی تغییر یافته است. گرچه مجرمین، شستن عواید مجرمانه شان را سال هاست که انجام می دهند، یعنی قبل از اینکه مفهوم پول شویی به معنی امروزی مصطلح شود. امروزه استفاده از این عنوان، به مانند خیلی دیگر از اصطلاحات فنی، امر عادی و معمولی است. ارائه تعریف دقیق از این جر «پول شویی» که دربرگیرنده جنبه های گوناگون آن باشد، امری است دشوار، و این دشواری در جرائمی که دارای جنبه های چند گانه هستند، به دلیل وجود ایجاد نظام های مختلف جرم انگاری، فزون تر است. از این رو، ارائه تعریف حقوقی از پول شویی که هم جامع افراد و هم مانع اغیار باشد، به سبب دامنه گسترده و جنبه های متعدد این جرم دشوار به نظر می رسد. ولی با آنهم تعاریف مختلفی که از این جرم به عمل آمده است تا جایی می تواند، مفهوم این جرم را واضح ساخته و درآشنایی با این جرم کمک نماید. برنامه کنترل مواد مخدر سازمان ملل پول شویی را چنین تعریف می کند: فرایندی که در طی آن شخص منابع و درآمدهای غیرقانونی را به حالت قانونی تبدیل نماید. تدوین کننده گان لایحه مبارزه با جرم پول شویی (ایران)، در ماده ۱، این جرم را چنین تعریف نموده اند: «جرم پول شویی عبارت است از هرگونه تبدیل یا تغییر یا نقل و انتقال یا پذیرش یا تملک دارایی با منشأ غیر قانونی به طور عمدی و با علم به آن برای قانونی جلوه دادن دارایی یادشده. تبصره - دارایی با منشأ غیرقانونی: وجوه یا اموال یا منافع است که از طریق فعالیت های مجرمانه از قبیل ارتشأ، اختلاس، تبانی در معاملات دولتی، کلاه برداری، فرار مالیاتی، قاچاق کالا و ارز، فحشا، قمار، قاچاق مواد مخدر، ربا و سرقت کسب شده باشد.» نکته ای که در ماده ۱ لایحه مذکور قابل توجه است این است که تبصره ماده ۱ فقط به ذکر یک سلسله از مصادیق این جرم پرداخته و برخی دیگر از جرائم را ذکر ننموده

است حالانکه مواردی دیگری وجود دارد که تا هنوز جرم انگاری نه شده است و سرمنشأ پول کثیف می باشند .

بخش نهم: عناصر تشکیل دهنده پول شویی به صورت تفصیلی

برای بررسی عناصر تشکیل دهنده جرم پول شویی ، قانون پاکسازی پول ایالات متحده آمریکا مصوب ۱۹۸۶ را مورد استفاده قرار می دهیم ، زیرا می توان گفت که این قانون بهترین مورد از قوانین ملی موجود می باشد و می توان آنرا به عنوان الگویی برای کشورهایی که می خواهند در این زمینه قانونگذاری نمایند پیشنهاد کرد. کنگره آمریکا در سال ۱۹۸۶ قانون کنترل پاکسازی پول را به تصویب رسانید که به موجب آن هر فردی را که معامله پولی انجام می دهد با علم به اینکه یا با وجود دلیل برای علم به اینکه وجوه مزبور از فعالیت غیرقانونی تحصیل گردیده است دارای مسئولیت جزایی می شناسد . به عبارت دیگر این قانون برای اولین بار برخی از فعالیت ها را که تحت عنوان پاکسازی پول شناخته می شوند تعریف و ممنوع می سازد. این قانون علاوه بر عواید ناشی از جرائم سازمان یافته نظیر مواد مخدر ، جرائم دیگری از قبیل جاسوسی ، معامله با دشمن و فرار از مالیات را نیز در بر می گیرد. برای اینکه بتوان وفق بخش های ۱۹۵۶ و ۱۹۵۷ فردی را محکوم به پاکسازی پول نمود باید عناصر مادی و معنوی موجود باشند که اجزای عنصر مادی این جرم عبارتند از:

۱- وجود فعالیت غیرقانونی خاص .

۲- انجام یک معامله مالی .

۳- وجو عواید .

اجزای عنصر معنوی این جرم عبارتند از:

۱- علم .

۲- قصد .

در این گفتار کوشیده ایم تا به طور مختصر هر یک از این عناصر را مورد بحث و بررسی قرار دهیم که در نتیجه می توان گفت که در کل برای تحقق جرم پول شویی موجودیت عناصر پنجگانه مزبور لازم است .

۱- فعالیت غیرقانونی خاص

هر دو بخش ۱۹۵۶ و ۱۹۵۷ تنها معاملاتی را جرم می دانند که عملاً دربردارنده عواید فعالیت باشند که از فعالیت های غیرقانونی خاص بدست می آید و دربارنده فهرستی از جرائمی است که فعالیت های غیرقانونی خاص را تشکیل میدهند و در راستای مقاصد بخش ۱۹۵۷ نیز به کاربرده می شوند جرائمی مانند آدم ربایی ، گروگان گیری ، کلاهبرداری ، و چند جرم دیگر.

۲- معامله مالی

اساس نقض مقررات بخش ۱۹۵۶ ، حدوث یک ((معامله مالی)) می باشد واژه ((معامله مالی)) برای دربرگرفتن موارد ذیل به کاربرده می شود : خرید ، فروش ، قرض ، رهن ، هبه ، انتقال ، تحویل یا دیگر وضعیت ها و در مورد مؤسسه مالی سپرده گذاری ، برداشت ، انتقال ، بین حساب ها ، معاوضه ، وام گیری ، تمدید اعتبار ، خرید یا فروش هرگونه سهام ، اوراق قرضه گواهی نامه سپرده یا دیگر ابزار پولی یا هرگونه پرداخت انتقال یا تحویل به یک مؤسسه مالی به هروسیله ای ممکن .

۳- عواید

این قانون واژه ((عواید)) را تعریف نکرده و بدین ترتیب تفاسیر متعددی را ایجاد می نماید . اولین مسأله این است که آیا عواید می تواند بعضاً غیر از پول باشد تعریف مورد قبول عواید چیزی بیش از صرف پول را دربرمی گیرد . اما بند ۷ از ماده دوم قانون مبارزه علیه تطهیر پول و عواید ناشی از جرم جمهوری اسلامی افغانستان در این مورد چنین مشعر میدارد : ((وجوه و دارایی ها : عبارت است از هرگونه دارایی شرکتی و غیر شرکتی ، منقول

و غیر منقول، عینی و غیر عینی و اسناد یا مدارک قانونی بشمول اسناد الکترونیکی و دیجیتال که مالکیت یا داشتن منافع در دارایی هارا ثابت نماید.))

۴- علم

علم یک شرط لازم برای کلیه جرائمی است که وفق قانون کنترل پاکسازی پول ایجاد شده اند، تنها علم لازم، عبارت است از علم به اینکه پول ناشی از نوعی فعل جزائی است. لازم نیست اثبات شود که متهم می دانسته جرمی که اموال از آن ناشی شده اند فعالیت غیر قانونی خاص بوده است. تعیین چگونگی اثبات علم و زمانیکه شخص به علم دست یافته است به عنوان مشکلاتی برای دادگاه ها به حساب می آیند، غالب دادگاه ها استفاده از قرائن و امارات را برای اثبات علم مجاز داشته اند.

۵- قصد

در تحقق جرم پاکسازی پول شرط قصد، عنصر لازم و ضروری می باشد. قصد غالباً به طور تنگاتنگ با شرط علم ثانویه در ارتباط است. مثلاً در دعوی ایالات متحده علیه کامیل اعلام شد، لازم نیست دولت اثبات نماید که قصد متهم پنهان سازی یا کتمان عواید حاصله از فعالیت نامشروع خاص بوده است. بلکه صرفاً اثبات این امر لازم می باشد که متهم نسبت به اینکه وجوه، نمایانگر عواید حاصله از نوعی فعالیت غیر قانونی هستند عامل بوده است. اصولاً در جرایمی که آثار اقتصادی در سطح کلان به همراه دارد، کشف سوء نیت مجرمانه با مانع خاصی مواجه نمی شود چرا که اثبات وجود عنصر مادی جرم، به جهت آمیخته بودن با اهداف مرتکب، تا حد زیادی فرض وجود سوء نیت را در مرتکب تقویت می کند. در خصوص جرم پولشویی قانون صراحت خاصی ندارد اما با نگاهی به قانون مبارزه با پولشویی تا حدودی می توان زوایای پنهان ذهن مقنن را خواند. ماده یک این قانون، به اصل صحت اعمال تجاری موضوع ماده ۲ قانون تجارت به عنوان یک قاعده عمومی تأکید کرده است. وجود این ماده در صدر قانون را می توان نشان گر سخت گیری مقنن در مجرم شناختن مرتکبین اعمال موضوع ماده ۲ این قانون دانست، چرا که با تأکید بر ظاهر اعمال

تجاری انجام شده و فرض صحت آن، به نوعی خواسته تا جایگاه و اهمیت سوءنیت در این جرم را به مجریان و قضاوت کنندگان نشان دهد. اما در ماده ۲ این قانون که به ذکر مصادیق این جرم پرداخته شده مهمترین قرینه وجود سوءنیت را بیان کرده است. وجود علم به اینکه وجوه حاصله بطور مستقیم یا غیر مستقیم در نتیجه جرمی بدست آمده مهمترین شاخصه و ضابطه تشخیص وجود انگیزه مجرمانه است. چراکه فرض است؛ مسیر قانونی و مشروعی که مرتکب برای عبور اموال نامشروع از آن انتخاب کرده است بر اساس وجود وجوه نامشروع پی ریزی شده است. بنابراین احراز وجود علم و آگاهی به نامشروع بودن وجوه مهمترین نقش را در کشف سوءنیت ایفاء می کند. اما ملاحظه می شود کشف همین علم و آگاهی خود نیاز به وجود قرائن و شواهد بسیاری دارد چه بسا هیچ مرتکبی اقرار به علم خود نمی کند و اصل نیز بر عدم علم است مگر اینکه دلایل کافی برای این امر وجود داشته باشد که این خود مستلزم تحقیق در خصوص ایادی گذشته است و دشواری کار را دو چندان می کند. در همین راستا بند «و» ماده یک آیین نامه اجرایی قانون مبارزه با پولشویی از ضابطه ای تحت عنوان «معاملات و عملیات مشکوک» نام برده است و در توضیح آن بیان می دارد: «معاملات و عملیاتی که اشخاص با در دست داشتن اطلاعات و یا قرائن و شواهد منطقی ظن پیدا کنند که این عملیات و معاملات به منظور پولشویی انجام می شود.» این توضیح چندان رسا و بیان گر ماهیت عملیات های مشکوک نیست در همین راستا تبصره این ماده چنین تشریح نمود: «قراین و شواهد منطقی عبارت است از شرایط و مقتضیاتی که یک انسان متعارف را وادار به تحقیق در خصوص منشا مال و سپرده گذاری یا سایر عملیات مربوط می نماید.» نارسایی عبارت مزبور سبب شده تبصره ماده یک در مقام بیان قرائن و شواهد مذکور، مصادیقی را بیان کند که بطور خلاصه عبارت اند از:

۱. عملیات های مالی بیش از سطح انتظار ارباب رجوع ۲. مغایرت مبالغ اعمال تجاری با فعالیت های تجاری ارباب رجوع ۳. معاملات با طرفیت شخص مقیم مناطق پرخطر ۴. انصراف و فسخ بی دلیل ارباب رجوع در معاملات بیش از سقف مقرر ۵. معاملات پیچیده و بدون اهداف و انگیزه خاص اقتصادی... این تبصره انجام اعمال مذکور را قرینه ای بر امکان وقوع جرم پولشویی و نیز امکان وجود انگیزه مجرمانه می داند. اما وجود یکی از این

قراین به تنهایی برای متهم دانستن شخص کفایت نمی کند به همین دلیل در ادامه آیین نامه اجرایی قانون، وجود این شواهد را ملاکی برای آغاز شروع تحقیقات در خصوص ارتکاب جرم پولشویی دانسته شده است. علاوه بر آنچه در تبصره فوق در بیان مصادیق عملیات های مشکوک آورده شده این موارد را نیز می توان به آن به عنوان قراین و شواهد مهم در جهت شناسایی امکان وقوع پولشویی یا وجود سوءنیت اضافه نمود: ۱. عدم ارائه اطلاعات صحیح در خصوص هویت ارباب رجوع یا ایجاد هویت مجعول (شناسایی اولیه) - ماده ۳ آیین نامه اجرایی قانون- ۲. ارائه اطلاعات کذب و ارائه مدارک مجعول یا غیر معتبر در شناسایی کامل ارباب رجوع - ماده ۳ آیین نامه اجرایی- ۳. اقدام به خرید یا فروش کالا به قیمت بسیار بالاتر از قیمت واقعی (در فرضی که طرف دیگر قرارداد نیز با مرتکب تبانی کرده باشد) ۴. ایجاد شرکت ها یا مؤسساتی که مبادلاتی با حجم انبوه انجام می دهند اما در واقع، هیچ فعالیت اقتصادی و تجاری خاصی ندارند. ۵. انجام معاملات کلان و زیاد بدون وجود توجیه اقتصادی یا بدون توجه به وضعیت اقتصادی کالا در بازار ۶. تمرکز معاملات کلان و متعدد در حوزه ای خاص بدون امکان وجود هدف متعارف اقتصادی یا تجاری ملاحظه می گردد وجود چنین قراین و شواهدی، شک مربوط به منشأ غیرقانونی وجوه موضوع معامله و عملیات های مشکوک را به ظن نزدیک می کند. نکته ای که باید مدنظر داشت اینکه در جرم پولشویی، صرف اینکه وجوه حاصل از جرم بطور نظام مند در موضوعی هزینه گردد که نتیجه آن، تظاهر به مشروع بودن اموال تحصیل شده باشد برای تحقق جرم پولشویی کفایت می کند و همین مقدار سوءنیت (استفاده از عواید حاصل از جرم با علم به آن) برای اثبات مجرم بودن مرتکب کافی خواهد بود. در جرم پولشویی، علم مرتکب به اینکه وجوه حاصل ناشی از چه جرمی بوده یا مرتکب آن جرم کیست یا ... شرط نمی باشد بلکه به صرف علم به اینکه پول مزبور حاصل از وقوع جرمی بوده است برای تحقق پولشویی کفایت می کند هرچند که جرم مذکور ثابت نشده باشد یا تکلیف دادگاه آن مشخص نباشد. همچنین در خصوص این جرم، لزومی ندارد که مرتکب انگیزه ضربه زدن به نظام اقتصادی داشته باشد و یا آثار مخرب و منفی اقتصادی پولشویی را مدنظر داشته باشد. اما اگر انگیزه ضربه زدن به نظام اقتصادی و کشور وجود داشته باشد مرتکب تحت

عنوان محارب نیز قابل تعقیب و محاکمه خواهد بود. گرچه انگیزه ایجاد آثار منفی اقتصادی در مرتکب پولشویی اغلب وجود ندارد اما همین که عمل وی چنین آثاری ببار بیاورد، می توان آن را قرینه ای قوی بر وجود سوءنیت و انگیزه مجرمانه دانست. با توجه به مطالب فوق، ملاحظه می گردد که در جرایم اقتصادی آنچه نقش مهمی در کشف جرم و مجرمیت مرتکب دارد؛ آثار خاص اقتصادی جرم و حوزه وقوع جرم (اقتصاد) است و این امر باعث می شود که نگرش اقتصادی بتواند انگیزه و سوءنیت مجرمانه را در هر مورد خاص تشخیص دهد. چراکه در خصوص مبالغ ناچیز و با حجم کم نیازی به پولشویی وجود ندارد. به همین جهت ماده یک آیین نامه اجرایی قانون مبارزه با پولشویی، سقف مبلغ مورد نظر را یکصد و پنجاه میلیون ریال تعیین کرده است. اگرچه آیین نامه اجرایی این قانون این رویه را تغییر داده است!

نتیجه گیری

تحصیل پول های کثیف و تطهیر آن، عملی خلاف و غیرقانونی بوده و دارای تبعات منفی بسیاری بر نظم و اقتصاد کشور می باشد. به همین دلیل مبارزه با پول شویی مورد توجه جامعه جهانی قرار گرفته است و برخی کشورها نیز برای نیل به این مقصود اقدام به تصویب قوانین و مقررات ویژه ای نموده اند. در ایران هر چند برخی مخالف قانون پول شویی هستند و معتقدند که با وجود اصل ۴۹ ق.ا. نیازی به قانون پول شویی نیست و در ضمن با نظام پولی مالی ایران همخوانی ندارد ولی باید گفت که کشور ما هم با توجه به اینکه در معرض ارتکاب رفتارهای مجرمانه ای نظیر خرید و فروش مواد مخدر قاچاق کالا و جرایم دیگر می باشد که به دلیل فقدان الزامات قانونی، به سادگی در قالب فعالیت های مالی و سرمایه گذاری تطهیر می گردد بنابراین قوانین موجود برای مبارزه با این جرم کافی نیست. از این رو لایحه پول شویی یک اقدام مثبت در جهت پیش گیری و مبارزه با پولشویی می باشد ولی با این حال لایحه مذکور ایرادات و نواقصی اساسی دارد که باید در هنگام تصویب نهایی لایحه مد نظر قرار بگیرد.

منابع و مأخذ

۱- قرآن کریم

۲- جعفری لنگرودی، محمد جعفر، ترمینولوژی، چاپ بیست و دوم، انتشارات گنج دانش، سال ۱۳۸۸.

۳- دباغ، مجتبی، پول شویی، چاپ اول، انتشارات چکاد، امیر بهادر، سال ۱۳۸۵.

۴- شهیدی، مهدی، حقوق مدنی ۶، چاپ سیزدهم، انتشارات مجد، سال ۱۳۹۰.

۵- شهیدی، مهدی، حقوق مدنی ۳ (تعهدات)، چاپ چهاردهم، انتشارات مجد، سال ۱۳۸۰.

۶- شبرنگ، محمد، منشور ملل متحد، چاپ نهم، انتشارات دانشور، سال ۱۳۸۸.

۷- فاضل لنکرانی، محمد، رساله عملیه، چاپ اول، انتشارات امیر العلم، سال ۱۳۸۴.

۸- کاتوزیان، ناصر، قانون مدنی در نظم کنونی، چاپ پنجم، نشر داد گستر، سال ۱۳۸۰.

۹- مومنی، مهدی، مبانی حقوق جزای بین الملل ایران، چاپ اول، عرش اندیشه، سال ۱۳۸۵.

۱۰- معاونت آموزش قوه قضائیه، سیاست جنایی تفنینی ایران علیه جرائم اقتصادی، چاپ اول، انتشارات جاودانه، سال ۱۳۸۷.

ب - پایان نامه ها

۱۱- یاراحمدی، رضا، سیاست کیفری ایران و فرانسه در قبال پول شویی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی

۱۲- خامنیان، سمانه، تطهیر پول در حقوق ایران و اسناد بین المللی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دامغان، سال ۱۳۸۶.

۱۳- خسروی فارسانی، داریوش، تطهیر پول در اسناد بین المللی و حقوق ایران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس تهران، سال ۱۳۸۱.

۱۴- خوشدل، مرتضی، جنبه مدنی پول شویی در فقه امامیه و اسناد بین المللی و حقوق ایران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دامغان، سال ۱۳۹۰.

مرکز آموزش ملی کاربردی
سازمان بهداری شهرداری های
ایران

بنیاد علمی قانون یار برگزار می کند

با همکاری و حمایت معنوی
مرکز آموزش علمی- کاربردی سازمان همیاری شهرداری های استان اصفهان

همایش ملی

علمی- پژوهشی فقه و حقوق اسلامی

دکتر بهنام اسدی

مسئول برگزاری

ارکان کلیدی همایش

محور های همایش:

پدیدارشناسی مقاله در تمامی زمینه های علوم تربیتی و روان شناسی (تمامی گرایش ها)، برنامه ریزی درسی، علوم مشاوره، فلسفه تعلیم و تربیت، آموزش و پرورش، آموزش الکترونیک، برنامه ریزی آموزش عالی، علوم اجتماعی، فرهنگ، هنر (تمام گرایش ها)، ارتباطات اسلامی و سایر موضوعات مرتبط با علوم انسانی

دبیر اجرایی همایش،

دکتر امین امیریان فارسانی

رئیس هیات داوران،

دکتر سعید سامانی مجد

رئیس شورای سیاست گذاری،

دکتر سعید خردمندی

۱۵ بهمن ماه ۱۳۹۸

اصفهان سالن اجلاس دانشگاه

جهت چاپ مقالات خود در دیگر همایش های قانون یار

کافیست فایل word مقاله خود را به همراه

شماره تماس به آدرس ایمیل زیر ارسال نمایید

phdsara@yahoo.com

ارسال مقاله در واتس آپ یا تلگرام به شماره

09100636002

همایش های علمی و پژوهشی، هر ساله در دو نوبت برگزار می شود

پایگاه های نمایه کننده مقالات همایش

Sponsored and Indexed by
CIVILICA
We Respect the Science

T
PBIN.com
Sponsored And Indexed

همایش های ایران
Symposia

CONF
PAPER

مکتب های علمی
cafeolomensani.com

انجمن علمی حقوق
Council of Iranian Jurists Association
C.I.J.A.

www.olomensani.IR

دبیرخانه همایش: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید، کوچه مینا، پلاک ۲۹، طبقه سوم

واحد مشاوره ۰۲۱۶۶۹۷۹۵۱۹ - ۰۲۱۶۶۹۷۹۵۲۶ واحد صدور مدرک ۰۲۱۴۴۴۴۱۷۶۴